

Landelijk Platform GGz

LPGGz

Medezeggenschap van kinderen en jongeren en de nieuwe Jeugdwet

Artikel 12 VN Kinderrechtenverdrag

De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

1. Zorgen over jongerenparticipatie

Per 1 januari 2015 is de nieuwe Jeugdwet in werking getreden. JeugdWelzijnsBeraad, LOC, Defence for Children, LPGGz en Ieder(in) hebben deze notitie opgesteld om eraan bij te dragen dat de daarmee samenhangende nieuwe regels voor medezeggenschap voor kinderen en jongeren (hierna: jongeren) goed worden uitgevoerd en toegepast in de praktijk door instellingen en gemeenten.

Jongerenraden in de jeugdhulp (jeugdzorg, jeugd-GGZ, jeugd-LVB) maken zich zorgen over hun positie en vertegenwoordiging in cliëntenraden. Zij willen graag de inspraak die ze nu hebben behouden en verbeteren. Dit lijkt niet altijd mogelijk te zijn door bezuinigingen en de decentralisatie van de jeugdhulp naar gemeenten, waar inspraak van jongeren niet altijd prioriteit heeft.

Vragen die jongeren stellen en zorgen die zij uiten zijn:

- Blijven aparte jongerenraden in de instellingen die jeugdhulp bieden bestaan?
- Waar kunnen jongeren terecht met hun vragen? Of worden zij straks van het kastje naar de muur gestuurd?
- Worden jongeren op een goede manier gehoord door instellingen en gemeenten? Zij willen serieus genomen worden en niet alles steeds opnieuw vertellen.
- Is er voldoende geld voor medezeggenschap en participatie van jongeren? Zo ja, hoe wordt dat verdeeld? Blijven de gemeenten ons ondersteunen zoals tot nu toe gebeurde?

2. Wat zegt de Jeugdwet?

Wat staat er in de wet over het recht op medezeggenschap van kinderen en jongeren en wat betekent dit voor de zorgaanbieders en gecertificeerde instellingen?

Cliëntenraden per locatie

- Iedere jeugdhulpaanbieder en iedere gecertificeerde instelling stelt voor ieder te onderscheiden verband en iedere locatie een aparte cliëntenraad in.
- Of er naast de cliëntenraden ook een centrale cliëntenraad komt beslissen de jeugdhulpaanbieder, de gecertificeerde instelling en de cliëntenraad (art 4.2.4 Jeugdwet en MvT pag 145).

Doelstelling

Doelstelling van de cliëntenraad is belangenbehartiging van jeugdigen en ouders aan wie jeugdhulp wordt verleend of ten aanzien van wie een kindbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering wordt uitgevoerd.

Ouders én jongeren

- De raad moet representatief zijn voor jeugdigen en ouders aan wie jeugdhulp wordt verleend of ten aanzien van wie een kindbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering wordt uitgevoerd.
- Jeugdigen en ouders moeten redelijkerwijze in staat worden geacht om hun belangen te behartigen (art 4.2.5. Jeugdwet).

Adviesrecht

Cliëntenraden hebben een uitgebreid adviesrecht o.a. bij fusie, over de jaarrekening, ingrijpende verbouwingen, de kwaliteit van zorg, recreatiemogelijkheden, het eten, het klachtenreglement, wijziging van het reglement van de cliëntenraad en voor cliënten belangrijke regelingen.

Commissie vertrouwenslieden (nieuw)

- Iedere jeugdhulpaanbieder en iedere gecertificeerde instelling stelt een commissie van vertrouwenslieden in.
- Er bestaat al een Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden (LCvV). Deze Commissie is ingesteld door branche- en cliëntenorganisaties waaronder LOC. Aanbieders en raden kunnen hier gebruik van maken, waardoor ze geen eigen commissie van vertrouwenslieden in hoeven te stellen.
- Bij meningsverschillen over onderwerpen waarbij de cliëntenraad adviesrecht heeft, kan de cliëntenraad dat voorleggen aan de commissie van vertrouwenslieden.

3. Waar moet gemeentelijk beleid aan voldoen volgens cliëntenorganisaties?

Om de bepalingen over medezeggenschap voor jongeren goed vorm te geven in beleid moet de gemeente regelen dat zij hun eigen mening kunnen geven en daarbij ondersteund worden.

Dat betekent:

- Iedere jeugdhulpaanbieder en iedere gecertificeerde instelling (hierna: jeugdhulpinstelling) stelt per regio een cliëntenraad in zodat cliënten de mogelijkheid hebben om invloed uit te oefenen;
- Naast de cliëntenraad stellen organisaties een aparte jongerenraad in met adviesrecht over de onderwerpen die hen aangaan;
- In de jongerenraad wordt gesproken en besloten over de voor jongeren belangrijke onderwerpen. In de cliëntenraad over de overige onderwerpen;
- Voor de jongerenraad is professionele ondersteuning beschikbaar en jongeren hebben medezeggenschap bij de keuze van de ondersteuner;
- De gemeente regelt en ziet erop toe dat jongerenraden apart functioneren van de cliëntenraden waarin ook ouders vertegenwoordigd zijn;
- De gemeente zorgt ervoor dat de informatie over medezeggenschap aan jongeren ter beschikking wordt gesteld in toegankelijke taal;
- Aanvullend op de wet stelt de gemeente bij de aanbesteding van jeugdhulpinstellingen specifieke eisen aan medezeggenschap door jongeren;

- Alle jeugdhulpinstellingen die in een gemeente actief zijn voor jongeren en door de gemeente worden ingehuurd maken een plan over hoe zij hen actief betrekken bij het beleid en hoe inspraak is geregeld;
- De Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie Gezondheidszorg toetsen of de jeugdhulpinstellingen een cliëntenraad en jongerenraad hebben ingesteld.

4. Aanbevelingen van jongeren aan gemeenten over medezeggenschap

Volgens jongeren¹ moeten gemeenten bij het maken van een plan voor medezeggenschap antwoord geven op de volgende vragen:

- Hoe kunnen jongeren het beste betrokken worden bij het beleid van de jeugdhulp?
- Hoe kan de gemeente jongeren bereiken?
- Wat heb je als jongere nodig om invloed te hebben op je zorg?
- Wat levert jongerenparticipatie op?
- Hoe kunnen we jongeren uitnodigen en serieus nemen zonder dat ze overvraagd raken?

Ons advies is om deze vragen samen met betrokken de jongeren in de gemeente te beantwoorden.

Volgens jongeren is voor een goede uitvoering van medezeggenschap in de praktijk het volgende nodig:

¹ Bron: jongeren zelf: jongerenraden in de jeugdhulp

- **Betrek jongeren via al bestaande jongerenraden zodat kennis en ervaring behouden blijft**

Zo zorg je ervoor dat er altijd een groep jongeren is die zelf ervaring heeft in de zorg en die de jongeren uit de jeugdhulpverlening goed kan vertegenwoordigen.

Er is dan professionaliteit en continuïteit, een vaste plek waar je jongeren vragen kunt stellen en om advies kan vragen.

- **Verplicht zorgaanbieders en wijk-/ jeugd- en gezinsteam een jongerenraad te ondersteunen, zodat medezeggenschap en participatie goed geregeld is, jongeren leren participeren en getraind worden**

Hoe mooi is het als een organisatie feedback kan krijgen over de manier waarop ze hulp verlenen van de mensen (de jongeren) die zelf die hulp ontvangen. Bovendien leren jongeren veel van participeren. Ze leren communiceren, presenteren en hun eigen ervaringen delen.

- **Laat jongeren participeren vanaf het begin**

Jongeren zijn **ervaringsdeskundig**: doordat ze zelf te maken hebben (gehad) met de zorg weten ze er veel van. Voor jongeren is het belangrijk dat ze uitgedaagd worden en echt verschil kunnen maken. Jongeren raken zo gemotiveerd een bijdrage te leveren en zich in te zetten.

- **Zoek aansluiting bij jongeren in bijeenkomsten door gebruik te maken van begrijpelijke taal en creatieve vormen**
Kies als onderwerpen vooral dingen die nu spelen en dicht bij de praktijk liggen. Neem contact op met de jongerenraden om samen naar zaken te kijken en plannen te maken. Vraag aan de jongeren waar zij het in het overleg over willen hebben en wat ze leuk en belangrijk vinden om te bespreken.
- **Maak een plan voor participatie op lokaal niveau**
Om te zorgen dat er nergens iets ontbreekt en iedereen mee kan doen in het nemen van beslissingen, is een goede aansluiting belangrijk. Zo maakt een buurtteam plaats voor een ervaringsdeskundige en is er in gemeenten voor ambtenaren de mogelijkheid om stage te lopen bij zorgaanbieders. Ook kan je heel simpel door het houden van enquêtes de meningen van jongeren bundelen om van zaken een goed beeld te krijgen.
- **Stel een medewerker aan bij de gemeente voor de medezeggenschap van jongeren**
De gemeente maakt één of meer medewerkers verantwoordelijk om samen met jongeren cliëntenparticipatie vorm te geven en uit te voeren.
- **Evaluatie van de medezeggenschap**
De gemeente organiseert jaarlijks een dag waarop zij met jongerenraden de medezeggenschap in de gemeente evalueert.

- **Stel jongerenteams samen bij de gemeente**
Gemeenten stellen een jongerenteam in, dat toetst of de instellingen cliëntenraden hebben ingesteld en adviseert instellingen hoe medezeggenschap van jongeren nuttig en effectief kan worden ingezet.

Voorbeelden “*bad cases*”

- De jongerenraad - een groep actieve jongeren - wordt zonder overleg samengevoegd met de cliëntenraad die uit volwassenen bestaat. De leden van de jongerenraad worden hier laat over geïnformeerd. De informatie die zij krijgen is opgeschreven in beleidstaal. Een aantal van de jongeren begrijpt niet wat er gaat gebeuren en wat de gevolgen zullen zijn. Zij kunnen niet meepraten of meebeslissen over deze verandering.
- De directie van een instelling besluit zonder overleg dat de jongerenraad een andere ondersteuner met minder uren krijgt. De jongerenraad is het daar niet mee eens en vindt dat in het beleid geregeld zou moeten zijn dat ze over de ondersteuning van de jongerenraad kunnen meebeslissen.

Voorbeeld “good cases”

- ✓ Een jeugdhulpaanbieder heeft een cliëntenraad waarin zowel jongeren als volwassenen zitten. Naast de cliëntenraad functioneert een jongerenraad. Daar worden de onderwerpen besproken die jongeren aangaan. Zij krijgen hierbij professionele ondersteuning en begeleiding. De jongerenraad bereidt met de selectie jongeren die afgevaardigd zijn in de cliëntenraad, de onderwerpen voor. De ondersteuner van de jongerenraad neemt als toehoorder deel aan die vergadering van de cliëntenraad.
- ✓ Bij een vacature voor een ondersteuner van de jongerenraad wordt samen met de jongeren een gewenst profiel gemaakt. Jongeren zijn bij de sollicitatiegesprekken en hebben een stem in de uiteindelijk gekozen kandidaat.
- ✓ In een instelling voor jeugd-GGZ bestaan zowel een kinderraad, een jongerenraad als een ouderraad. Zij komen regelmatig bij elkaar om te vergaderen en om bij te praten met de raad van bestuur en directie. Zij geven ieder afzonderlijk adviezen en waar het kan werken zij samen. De raden vormen samen de cliëntenraad.

Wij vragen u - instellingen en gemeenten - de aanbevelingen over te nemen en te verwerken in uw beleid. De ondergetekenden bieden graag ondersteuning bij de implementatie van het recht op participatie en medezeggenschap van jongeren.

JeugdWelzijnsBeraad, Defence for Children, LOC
Zeggenschap in zorg, LPGGz, Ieder(in)
www.jeugdwelzijnsberaad.nl; www.defenceforchildren.nl;
www.loc.nl; www.platformggz.nl; www.iederin.nl